

Nr 25.

Ankom till riksdagens kansli den 24 april 1942 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion angående bekämpandet av smittsam kastning hos nötkreatur.

(2:a avd.)

I en inom första kammaren väckt, till jordbruksutskottet hänvisad motion, nr 76, av herr Nilsson, Bror, m. fl. har hemställts, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Konungen anhålla om utredning huru bekämpandet av smittsam kastning hos nötkreatur kunde samordnas med det av hushållningssällskapen handhavda kliniska tuberkulosbekämpandet.

Beträffande de skäl som anförts till stöd för denna framställning får utskottet, i den mån ej därför redogöres närmare nedan, hänvisa till motionen.

Utskottet har i vederbörlig ordning inhämtat yttranden över motionen av medicinalstyrelsen, lantbruksstyrelsen och hushållningssällskapsutredningen. Medicinalstyrelsen har vid sitt utlåtande jämväl fogat yttrande av statens veterinärbakteriologiska anstalts nämnd.

Bestämmelser angående det statsunderstödda bekämpandet av smittsam kastning återfinnas i kungörelsen den 17 juni 1938 (nr 402) om åtgärder mot sjukdomen smittsam kastning hos nötkreatur.

Jämlikt föreskrifterna i nämnda kungörelse må medicinalstyrelsen medgiva, att för utrönande av förekomsten hos nötkreatur av sjukdomen smittsam kastning företages blodprovsundersökning på statens bekostnad (1 §).

Djurägare som beviljats dylik förmån äger att å statens veterinärbakteriologiska anstalt erhålla kostnadsfri undersökning av de blodprov, som tagits av veterinär i överensstämmelse med medicinalstyrelsens föreskrifter för bekämpandet. Jämväl andra undersökningar såsom av fosterhinnor från sjuka eller för sjukdom misstänkta djur skola företagas å nämnda anstalt (5 §).

För län eller del därav, där sjukdomen har ringare utbredning, gälla särskilda bestämmelser (8—13 §§). Jämväl i sistnämnda fall skola undersökningarna i allmänhet företagas å statens veterinärbakteriologiska anstalt.

Jämlikt 14 § i kungörelsen må dock medicinalstyrelsen medgiva, att vad som stadgas i kungörelsen rörande nämnda anstalt skall gälla jämväl annat veterinärbakteriologiskt laboratorium. I sådant fall skall det åligga dylikt laboratorium att underrätta medicinalstyrelsen om resultatet av de vid laboratoriet i enlighet med kungörelsens bestämmelser verkställda undersökningarna.

Angående tillämpningen av epizootilagen å sjukdomen smittsam kastning hos nötkreatur finnas bestämmelser givna i kungörelsen nr 403/1938.

I *motionen* anföres bland annat följande:

Hittills ha de blodprovsundersökningar, varigenom sjukdomen smittsam kastning hos nötkreatur diagnostiseras, utförts på statens veterinärbakteriologiska anstalt. Hallands och Östergötlands läns hushållningssällskap ha dock nu enligt vad vi erfarit inkommit till medicinalstyrelsen med anhållan att få utföra dessa undersökningar vid egna laboratorier. Samtidigt har Älvsborgs läns södra hushållningssällskap igångsatt en metodisk kamp emot kastsjukdomen genom att hela mejeriföreningar teckna kontrakt med sällskapets tuberkulosavdelning om samtida åtgärder emot sjukdomen. De blodprov, som där tagas, sändas till statens veterinärbakteriologiska anstalt för undersökning, då sällskapet saknar eget laboratorium.

Fördelen med en gemensam och samtidig, alltså organiserad kamp emot kastsjukan ligger i öppen dag. Därigenom kan man hoppas verkligen kunna få bukt med denna mycket förlustbringande och även för människor farliga sjukdom. För de hushållningssällskap, vilka upptagit och organiserat klinisk kamp mot nötkreaturstuberkulosen, är det jämförelsevis lätt att upptaga även kamp mot smittsam kastning på sitt program. Kostnaderna kunna därigenom nedbringas för båda bekämpningsmetoderna och ytterligare en värdefull uppgift så småningom slutföras.

Huruvida ett sådant förfaringssätt vid kastsjukans bekämpande skulle tarva någon ändring i de gällande författningarna för sjukdomens bekämpande (Sv. förf.-saml. nr 402 och 403/1938) torde även behöva utredas och övervägas.

Medicinalstyrelsen har i sitt utlåtande meddelat, att styrelsen på grund av de i *motionen* omnämnda framställningarna från Östergötlands och Hallands läns hushållningssällskap om tillstånd att vid sällskapens veterinärbakteriologiska laboratorier utföra undersökningar för bekämpandet av smittsam kastning hos Kungl. Maj:t hemställt om bemyndigande för medicinalstyrelsen och lantbruksstyrelsen att tillkalla fyra sakkunniga för verkställande av utredning i ämnet. Styrelsen har vidare framhållit, att nämnda utredning i det väsentliga torde sammanfalla med den utredning, som begärts i *motionen*, samt att — därest framställningen i fråga komme att bifallas — *motionens* syfte därigenom skulle komma att tillgodoses.

Statens veterinärbakteriologiska anstalts nämnd har bland annat hänvisat till en tidigare till medicinalstyrelsen ingiven skrivelse, varmed nämnden överlämnat en inom veterinärbakteriologiska anstalten upprättad promemoria angående hushållningssällskapens veterinärbakteriologiska laboratorier.

Enligt vad utskottet inhämtat har nämnda promemoria, sedan den av medicinalstyrelsen ingivits till Kungl. Maj:t, av Kungl. Maj:t remitterats till hushållningssällskapsutredningen för avgivande av det förslag, vartill promemorian kunde föranleda.

Lantbruksstyrelsen har tillstyrkt bifall till *motionen* och anfört följande:

I av medicinalstyrelsen och lantbruksstyrelsen den 11 juni 1937 avgivet betänkande med förslag till åtgärder mot smittsam kastning hos nötkreatur framhöllo ämbetsverken, bland annat, att resultatet av de åtgärder, som vidtoges i syfte att bekämpa ifrågakvarande sjukdom, bleve beroende av personliga insatser av de i kampen deltagande. Ämbetsverken ansåge emeller-

tid, att endast ett mindre antal personer vid nämnda tidpunkt ägde sådana kunskaper och erfarenheter rörande sjukdomens bekämpande att de kunde anförtros därmed sammanhängande arbetsuppgifter. Vidare kunde det förväntas, att metoderna för sjukdomens bekämpande efterhand skulle komma att förbättras. På grund härav hölle ämbetsverken före, att det till en början vore nödvändigt, att handhavandet av de angivna uppgifterna centraliserades. Det anförda utslöte dock icke möjligheten, att det framdeles kunde finnas lämpligt att på vissa trakter anförtro vissa uppgifter åt lokala laboratorier.

Medicinalstyrelsen äger jämlikt 14 § kungörelsen den 17 juni 1938 (nr 402) om åtgärder mot sjukdomen smittsam kastning hos nötkreatur medgiva jämväl annat veterinärbakteriologiskt laboratorium än statens veterinärbakteriologiska anstalt att handhava de uppgifter, som enligt kungörelsen skola åvila anstalten. Vidare har 1941 års riksförandet i princip godkänt, att av hushållningssällskap inrättade veterinärbakteriologiska laboratorier skulle kunna handhava även andra uppgifter än sådana, vilka sammanhänga med tuberkulosbekämpandet.

Även i fråga om fältarbetet synes det enligt lantbruksstyrelsens mening angeläget, att bekämpandet av smittsam kastning hos nötkreatur så långt möjligt är samordnas med hushållningssällskapens kliniska tuberkulosbekämpande. I samband med genomförandet av ovan anförda åtgärd, som tillika innebär en decentralisering av kastsjukebekämpandet, torde det emellertid komma att uppstå åtskilliga frågor av olika slag, vilka kräva närmare utredning.

Hushållningssällskapsutredningen har ansett det i motionen framförda utredningsförslaget värt beaktande. I övrigt har utredningen anfört följande:

För avgivande av förslag har Kungl. Maj:t till hushållningssällskapsutredningen överlämnat en av statens veterinärbakteriologiska anstalt upprättad promemoria angående hushållningssällskapens veterinärbakteriologiska laboratorier. I denna promemoria uttalar sagda anstalt bland annat, att enligt anstaltens mening tiden nu vore inne för en allsidig prövning av hela frågan om hushållningssällskapens veterinärbakteriologiska laboratoriers framtida verksamhet. Beträffande speciellt det statsunderstödda bekämpandet av smittsam kastning erinrar anstalten om, att vid riksdagsbehandlingen av nu gällande bestämmelser härutinnan förutsattes, att hushållningssällskapens nämnda laboratorier så småningom skulle få övertaga för bekämpandet erforderliga laboratorieundersökningar. Medicinalstyrelsen ägde även jämlikt bestämmelserna i 14 § kungörelsen den 17 juni 1938 om åtgärder mot sjukdomen smittsam kastning hos nötkreatur medgiva jämväl annat veterinärbakteriologiskt laboratorium än förenämnda anstalt att handhava de uppgifter, som enligt kungörelsen skola åvila anstalten. Enligt anstaltens mening uppkomme emellertid åtskilliga administrations- och andra frågor i samband med en decentralisering av kastsjukebekämpandet, vilka enligt anstalten torde kräva en närmare utredning, innan nämnda bekämpande i viss utsträckning kunde överlämnas åt hushållningssällskapens laboratorier. Sålunda uppstode frågan, efter vilka grunder statsbidragen till hushållningssällskapen skulle utgå. Vidare erfordrades föreskrifter om registrering av undersökta besättningar samt vissa ändringar i bl. a. anstaltens organisation. Slutligen framhålles betydelsen av enhetlig undersökningsteknik m. m. och en ändamålsenlig fördelning av arbetet med blodprovstagning och ortsbekämpande mellan distriktsveterinärerna och hushållningssällskapens veterinärer samt att möjligheterna att giva provinslaboratorierna vidsträcktare befogenheter intimt sammanhänga med laboratorieveterinärernas kompetens.

Enligt hushållningssällskapsutredningens mening utgöra de spörsmål, som behandlats i promemorian, en betydelsefull del av hushållningssällskapens framtida verksamhet, varför utredningen kommer att i sitt betänkande upptaga jämväl förevarande spörsmål till behandling. Utredningen torde sålunda komma att uttala, att hushållningssällskapen även i fortsättningen böra handhåva ledningen av det lokala bekämpandet av i varje fall vissa smittsamma husdjursjukdomar samt bedriva verksamheten genom hos sällskapen anställda veterinärer och där så ske kan genom vederbörande distriktsveterinärer.

För verksamheten synes utredningen vidare — även om vederbörande veterinärers arbete ute bland djurägarna torde få anses såsom det för bekämpandet primära — liksom hittills böra finnas ett antal till hushållningssällskapen knutna veterinärbakteriologiska provinslaboratorier vid sidan av statens veterinärbakteriologiska anstalt. Enligt utredningens mening torde dock frågan om dessa laboratoriers arbetsuppgifter och antal knappast kunna för närvarande slutgiltigt avgöras, varför utredningen härutinnan endast lärer komma att angiva de riktlinjer, som enligt utredningens mening böra följas. Ifråga om arbetsuppgifterna kommer utredningen sålunda att förorda fortsatt bekämpande av nötkreaturstuberkulosen samt igångsättande under hushållningssällskapens ledning av bl. a. planmässigt bekämpande av smittsam kastning och att för detta ändamål erforderliga laboratorieundersökningar anförtros åt förenämnda provinslaboratorier.

Såsom statens veterinärbakteriologiska anstalt framhållit i förenämnda promemoria lärer emellertid för anordnande genom hushållningssällskapens försorg av bekämpande av smittsam kastning krävas en närmare utredning av vissa i samband därmed uppkommande detaljspörsmål. Enär hushållningssällskapsutredningen icke anser sig kunna upptaga dessa till närmare övervägande, synes hushållningssällskapsutredningen det uti förevarande motion framförda utredningsförslaget värt beaktande.

Utskottet.

Vid riksdagsbehandlingen år 1938 av de nu gällande bestämmelserna rörande bekämpandet av sjukdomen smittsam kastning hos nötkreatur förut-sattes, att blodprovs- och andra undersökningar skulle kunna utföras jämväl å sådana lokala veterinärbakteriologiska laboratorier som godkändes av medicinalstyrelsen. Såsom framgår av den förut lämnade redogörelsen finnes stadgande härom intaget i den i ämnet gällande författningen.

I sitt utlåtande, nr 57, vid 1941 års riksdag i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående det statsunderstödda bekämpandet av tuberkulos hos nötkreatur m. m. uttalade utskottet bland annat, att de flesta av hushållningssällskapen inrättade veterinärbakteriologiska laboratorierna sysslade huvudsakligen endast med undersökningar sammanhängande med tuberkulosbekämpandet, men att det med hänsyn till husdjurskötseln givetvis skulle vara av stor betydelse, om laboratorierna mera allmänt kunde upptaga även andra uppgifter. En omläggning av verksamheten torde — fortsatte utskottet — vid några laboratorier vara påkallad även därav, att arbetet med tuberkulosbekämpandet vore i avtagande eller inom snar framtid komme att avtaga. Huruvida samtliga nu arbetande laboratorier framdeles, sedan det kliniska tuberkulosbekämpandet mera allmänt upphört, komme att erfordras, torde emellertid svårigen nu kunna bedömas. Bland de viktigaste nya uppgifterna för laboratorierna nämndes undersökningar i samband med bekäm-

bandet av smittsam kastning hos nötkreatur. Utskottet underströk slutligen särskilt departementschefens uttalande, att en förutsättning för att bekämpandet av den smittsamma kastningen skulle få större omfattning vore, att det i viss utsträckning decentraliserades och i så fall knötes till hushållningssällskapen.

I anslutning till vad utskottet sålunda tidigare anfört i ämnet vill utskottet jämväl i detta sammanhang uttala, att utskottet icke ställer sig avvisande till att blodprovs- och andra undersökningar i samband med bekämpandet av sjukdomen smittsam kastning hos nötkreatur må utföras — förutom vid statens veterinärbakteriologiska anstalt — jämväl vid de lokala veterinärbakteriologiska laboratorierna. Givetvis bör dock en förutsättning härför vara, att vid dessa laboratorier finnes utrustning och personal, som medger undersökningarnas utförande med tillbörlig noggrannhet. Såsom motionärerna framhålla finnas i berörda avseende vissa frågor som synas erfordra närmare utredning. Ehuru utskottet sålunda finner det i motionen framställda yrkandet om en sådan utredning värt beaktande, vill utskottet dock erinra, att frågan om hushållningssällskapens veterinärbakteriologiska laboratorier och deras framtida verksamhet på grund av Kungl. Maj:ts uppdrag redan är föremål för överbäganden inom hushållningssällskapsutredningen. Då utskottet förutsätter, att vid fullgörande av nämnda utredningsuppdrag hushållningssällskapsutredningen kommer att ägna uppmärksamhet jämväl åt de av motionärerna berörda spörsmålen ävensom att erforderlig sakkunskap, om så erfordras, ställes till nämnda utrednings förfogande för lösande även av sådana i samband därmed uppkommande detalj-spörsmål, som omnämnas i utredningens i ärendet avgivna yttrande, synes utskottet ytterligare åtgärder i anslutning till motionen icke erforderliga. Utskottet anser sig sålunda för närvarande icke böra tillstyrka bifall till motionen.

Under återopande av det anförda får utskottet hemställa,

att motionen I: 76 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 24 april 1942.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Tjällgren, Carl Eriksson, Granath, Alfred Andersson, Mannerskantz, von Stockenström* och *Anderberg* samt

från andra kammaren: herrar *Liedberg, Mäler, Carlström, Lundbom, Pettersson* i Rosta, *Jacobson* och *Johansson* i Öckerö.